Δύο εγκλήματα στην ίδια συσκευασία

Κάτι σαν “Ποντικοπαγίδα” στο “Ανατόλια”

Σάββας Πατσαλίδης

☆

Έχουμε μπει για τα καλά στη χειμερινή σεζόν. Απανωτές οι πρεμιέρες και οι αποτυχίες αναμενόμενες—κι αυτές μέσα στο παιχνίδι είναι. Όμως, αποτυχία από αποτυχία διαφέρει. Υπάρχουν αποτυχίες που τις δέχεσαι, γιατί βλέπεις πίσω απ' αυτές μια έντιμη προσπάθεια, που απλώς δεν απέδωσε τ' αναμενόμενα.

Οι παραστάσεις που ενοχλούν είναι όσες συμπεριφέρονται λες και ο θεατής είναι βλαξ και δεν καταλαβαίνει τι του πουλάνε. Τα παραδείγματα πάμπολλα και πιο πρόσφατο η παράσταση της “**Ποντικοπαγίδας**” που είδαμε στο “Ανατόλια”.

Και μια και το' φερε η κουβέντα, τι θα γίνει επιτέλους μ' αυτές τις αίθουσες, τις επιεικώς απαράδεκτες για θέατρο; Κάποτε, κάπου τριάντα και σαράντα χρόνια πριν, και ελλείψει άλλων χώρων, ήταν μια κάποια υποτυπώδης λύση. Έκτοτε, πολλά έχουν αλλάξει, και οι τεχνικές προδιαγραφές των θεάτρων (απείρως πιο σύνθετες) και ασφαλέστατα οι απαιτήσεις του κοινού.

Δεν είναι δυνατόν να πληρώνει κάποιος είκοσι—δυσεύρετα πλέον—ευρώ και να έχει το κεφάλι του άλλου να του κρύβει τα τρία τέταρτα της σκηνής. Όταν ακόμη και μία πολύ καλή παράσταση κυριολεκτικά καταβαραθρώνεται μόλις μπει εκεί μέσα, φανταστείτε τώρα τι μπορεί να γίνει όταν η παράσταση είναι εκ της συλλήψεώς της άθλια!

Δεν μπορώ να γνωρίζω τους λόγους που οδήγησαν τους υπεύθυνους της παραγωγής στο έργο της Αγκάθα Κρίστι (πρώτη παράσταση το 1952 στο θέατρο Αμπάσαντορς). Υποθέτω πως μέτρησαν—όπως ίσως θα μετρούσαν και για τον καθένα από μας—τα 52 χρόνια σκηνικής ζωής του έργου, με τους 324 διαφορετικούς ηθοποιούς, τους 162 αντικαταστάτες και τους 20 διαφορετικούς σκηνοθέτες, όπως και τα έντεκα τόσα εκατομμύρια θεατές που το είδαν, ίσως ακόμη και τα 113 χιλιόμετρα πουκαμίσων που σιδερώθηκαν για τις ανάγκες της παράστασης και οι 270 τόνοι προγράμματος που πουλούθηκαν.

Απανωτά ρεκόρ, τα οποία θεωρώ απόλυτα φυσιολογικό να κάνουν τον οποιονδήποτε να σκεφτεί πως κάτι κρύβει το έργο για να έχει τέτοια απήχηση. Το θέμα, όμως, είναι

να αφιερώσει κανείς χρόνο για βρει αυτά ακριβώς τα συστατικά που έκαναν το έργο να είναι αυτό που είναι—η μεγαλύτερη θεατρική επιτυχία όλων των εποχών. Εκτός κι αν θεωρήσουμε πως όλος αυτός ο κόσμος που το είδε πιάστηκε κορόϊδο. Μάλλον απίθανο. Το έργο διαθέτει καύσιμη ύλη, αρκεί να ξέρει κανείς πού να την αναζητήσει και πώς να τη ζωντανέψει.

Εάν υπάρχει κάτι που αξίζει στη γραφή της Α. Κρίστι, είναι τα υλικά κατασκευής. Τίποτε το περιττό, αλλά και τίποτε το βαθυστόχαστο. Όλα μία διαπλεκόμενη επιφάνεια υποθέσεων, που αρχίζουν και τελειώνουν χωρίς ν' αφήσουν ίχνη πίσω τους. Ο κόσμος της Κρίστι, μόλις διερευνηθεί, δεν έχει κανένα λόγο ύπαρξης. Όσο όμως διαρκεί η αναζήτηση της απάντησης στο ερώτημα "ποιος το' κανε—whodunit", η συγγραφέας ξέρει να παίζει με τους κώδικες των ιστοριών μυστηρίου, όσο και με τις προσδοκίες του δέκτη, ο οποίος μπορεί να δηλώνει ότι αποστρέφεται τη βία και το έγκλημα, όμως δεν παύει να θέλγεται απ' αυτά.

Και η Κρίστι το γνωρίζει, και γι' αυτό παίζει μαζί του, στήνοντας τη μία παγίδα μετά την άλλη, κόβοντας και ράβοντας τον ιστό της ιστορίας κατά βούληση.

Τώρα, το τι είδαμε στο "Ανατόλια" ήταν ....άλλου παπά ευαγγέλιο. Απορώ και εξίσταμαι με τις δηλώσεις του κ. Σίσκου, που λέει ότι όλα έγιναν με αίσθημα ευθύνης και σεβασμού και ότι αυτός και οι συνεργάτες του προσπάθησαν "για το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα"; Δηλαδή, ποιο θα ήταν το χειρότερο;

Τέλος πάντων, αυτό που θα' πρεπε να γνωρίζει ο κ. Σίσκος και οι συνεργάτες του είναι ότι όλη η ομορφιά του έργου βρίσκεται στις λεπτομέρειες: στις σιωπές, τις παύσεις, τα υπονοούμενα, στα ημιτόνια, στο καλά ρυθμισμένο σασπένς, στην άψογη ενορχήστρωση σωμάτων και λόγων, στην απόλυτη φυσικότητα συμπεριφοράς. Είναι ένα έργο που ζητά ηθοποιούς εξοικειωμένους με τις ιστορίες μυστηρίου, που γνωρίζουν να επιβιώνουν και να παίζουν ανάμεσα στις λέξεις. Τέτοιες φλεγματικές και απόλυτα ελεγχόμενες ιστορίες δε θέλουν ούτε φανφαρόνους α λα "Λάμψη", ούτε κορδωμένους και κορδακιζόμενους.

Με άλλα λόγια, δεν θέλουν κανέναν απ' αυτούς που είδαμε στο "Ανατόλια". Γιατί όποιον και να πιάσεις φαινόταν από μέσα η φόδρα της τσαπατσουλιάς και της κοροϊδίας. Ό. Καζάκος καμωνόταν την "αδερφή" ψυχή και φόρτωνε το παίξιμό του με κάτι ανεκδιήγητες πόζες, που ούτε σε ερασιτεχνικό θίασο δεν συναντάς. Οι Βερλέκη και Ζαχαροπούλου υποδύθηκαν ένα ζευγάρι του στυλ, "άλλα λόγια ν' αγαπιόμαστε". Ο Σίσκος εκτός καρέ, ο Ευαγγελίδης "Ιταλός" της συμφοράς, ο Τζ. Θεοδωρίδης

ανούσιος, ομοίως και η Φ. Δημητριάδου, η δε Π. Μεταλείδου έπαιξε ενάντια σε όλους τους κανόνες υποκριτικής.

Ασορτί και το Πρόγραμμα της παράστασης. Μόνο ενδιαφέρον, μία διαφήμιση του Στρίντζη με όλα τα δρομολόγια για Κεφαλονιά.

Τελικό άθροισμα: Δύο τα εγκλήματα, το ένα της Κρίστι και το άλλο εκείνων που ανέλαβαν να φωτίσουν το έγκλημα της Κρίστι.

Αγγελιοφόρος της Κυριακής

23 Νοεμβρίου 2003